Far Right Watch Cy - Παρατηρητήριο Ακροδεξιάς Κύπρου
9 February 2025

Ο ΔΗΣΥ κατέρχεται με πρόταση νομου στη βουλή για την ποινικοποίηση της κάλυψης του προσώπου, με ποινή φυλάκισης μέχρι 2 χρόνια ή/και πρόστιμο μέχρι 4,000 ευρώ. Το αδίκημα περιγράφεται ως η κάλυψη του προσώπου με σκοπό την παρεμπόδιση της εξακρίβωσης της ταυτότητας ενός ατόμου χωρίς αιτία. Η μόνη προϋπόθεση που πρέπει να ισχύσει για να μπορεί η αστυνομία να συλλαμβάνει διαδηλωτές με καλυμμένο το πρόσωπο είναι η εύλογη υποψία για την τέλεση «οποιουδήποτε αδικήματος». Στην αιτιολογική έκθεση η πρόταση αυτή περιγράφεται ως προσπάθεια διαφύλαξης του δικαιώματος της ειρηνικής συνάθροισης από ταραχοποιά στοιχεία που θέλουν να την βλάψουν.

Η πρόταση αυτή κάθε άλλο παρά προσπάθεια διαφύλαξης του δικαιώματος της διαμαρτυρίας είναι. Η παράδοση αυταρχισμού που χαρακτηρίζει τον ΔΗΣΥ, επί διακυβέρνησης του οποίου η Κύπρος είχε τη χειρότερη αστυνομική βία που έζησε ο τόπος από την περίοδο 1964-1974, είναι εμφανής στην πρόταση νόμου αυτή. Οι βουλευτές του ΔΗΣΥ φαίνονται να πιστεύουν ότι
1. Η αστυνομία δικαιούται να ζητά από διαδηλωτές να δείχνουν στοιχεία ταυτότητας (το γνωστό «stop and account») ακόμα και αν δεν υπάρχει εύλογη υποψία διάπραξης αδικήματος.
2. Η αστυνομία θα πρέπει να έχει εξουσίες να συλλαμβάνει άτομα με καλυμμένα τα πρόσωπα ακόμα και όταν η εύλογη υποψία αφορά ένα ασήμαντο αδίκημα.
3. Το δικαίωμα στη δημόσια συνάθροιση στην Κύπρο απειλείται από κουκουλοφόρους.

Κανένα από τα πιο πάνω δεν ισχύει.

1. Η αστυνομία δεν δικαιούται να ζητά από οποιονδήποτε που δεν εμπλέκεται σε αδίκημα να δηλώσει τα στοιχεία του. Είτε καλύπτει το πρόσωπο του είτε όχι.

2. Η κάλυψη του προσώπου από άτομα που δεν εμπλέκονται σε αδικήματα αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του δικαιώματος της ελεύθερης έκφρασης, το οποίο προστατεύεται από το Σύνταγμα, την ΕΣΔΑ, το Διεθνές Σύμφωνο του ΟΗΕ για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα. Και τα τρία ιεραρχούνται ψηλότερα από την όποια εθνική νομοθεσία. Ο Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ στο Γενικό Σχόλιο του αριθ. 34 για το άρθρο 19 («Ελευθερία της γνώμης και της έκφρασης») αναφέρει ότι η ελευθερία της έκφρασης θεωρείται αναπόσπαστο μέρος της απόλαυσης του δικαιώματος της ελευθερίας του συνέρχεσθαι. Η Επίτροπος Νομοθεσίας της Κύπρου, σε σχετική έκθεση της («Το δικαίωμα του συνέρχεσθαι ειρηνικώς στην Κυπριακή Έννομη Τάξη: Μελέτη νομοθετικού πλαισίου για της δημόσιες συναθροίσεις», 2023), αναφέρει ότι οι διεθνείς οργανισμοί προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων προωθούν τη μη γενικευμένη απαγόρευσή της χρήσης μάσκας/καλύμματος προσώπου στις συναθροίσεις, γιατί μπορεί να γίνεται για εκφραστικούς σκοπούς και αποτελεί μια μορφή επικοινωνίας που προστατεύεται από τα δικαιώματα στην ελευθερία του λόγου και του συνέρχεσθαι. Η Επίτροπος αναφέρει ρητά: «Η χρήση μάσκας ή άλλων καλυμμάτων προσώπου σε μια ειρηνική συνάθροιση δεν θα πρέπει να απαγορεύεται όταν δεν υπάρχουν αποδεδειγμένα στοιχεία επικείμενης βίας. Δεν θα πρέπει να απαιτείται από ένα άτομο να αφαιρέσει τέτοιο κάλυμμα, εκτός εάν η συμπεριφορά του/της δημιουργεί πιθανή αιτία σύλληψης και το κάλυμμα του προσώπου εμποδίζει την αναγνώρισή του/της" (σελ. 42).

Η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ (Γενικό σχόλιο αριθ. 37 σχετικά με το δικαίωμα της ειρηνικής συνάθροισης, άρθρο 21) επίσης θεωρεί την κάλυψη του προσώπου όχι μόνο θεμιτή αλλά και επιθυμητή για σκοπούς προστασίας της ιδιωτικότητας και της ανωνυμίας, τα οποία αποτελούν αναφαίρετα δικαιώματα των ατόμων που διαδηλώνουν ειρηνικά και δεν πρέπει να εκλαμβάνεται ως πρόθεση διάπραξης βίας.

Το ζήτημα της προστασίας της ιδιωτικότητας καθίσταται ακόμα πιο σημαντικό στη σημερινή εποχή της τεχνικής νοημοσύνης και του face recognition και η πολιτεία οφείλει να προστατεύει τα άτομα που διαδηλώνουν ειρηνικά από οποιαδήποτε θυματοποίηση λόγω της συμμετοχής τους σε διαμαρτυρίες. Αναφέρουμε ενδεικτικά ότι στις πλείστες διαμαρτυρίες τόσο η αστυνομία όσο και τα ΜΜΕ βιντεογραφούν και φωτογραφίζουν τους παρευρισκόμενους χωρίς την συγκατάθεση τους και χωρίς έλεγχο για το τι είδους επεξεργασία τυγχάνουν τα δεδομένα που συλλέγουν κατά τη διάρκεια των διαμαρτυριών. Πέραν των πιο πάνω, η χρήση χειρουργικής μάσκας προσώπου αποτελεί δικαίωμα προστασίας της υγείας του ατόμου, ενώ η κάλυψη της κεφαλής αποτελεί δυνητικά έκφραση θρησκευτικών πεποιθήσεων που επίσης προστατεύονται από το διεθνές δίκαιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

3. Δεν έτυχε ποτέ στην Κύπρο να κινδυνεύσει διαδηλωτής από κουκουλοφόρο. Οι διαδηλωτές στην Κύπρο έχουν επανειλημμένα υποστεί βία και συλλήψεις από την αστυνομία. Αν ο ΔΗΣΥ έχει υπόψη του τα πογκρόμ του 2023, αυτά δεν αφορούσαν κουκουλοφόρους που απείλησαν ειρηνική διαμαρτυρία. Όλα τα γεγονότα που έγιναν στη Λεμεσό και στη Χλώρακα ήταν οργανωμένη επίθεση εναντίον μεταναστών. Κανένας δεν διαδήλωνε ειρηνικά. Ολοι πήγαν στην πορεία οργανωμένοι για να κτυπήσουν μετανάστες. Θυμίζουμε πως και στα δύο πογκρόμ η αστυνομία παρακολουθούσε αμέτοχη και δεν συνέλεξε αντικείμενα (πχ λοστούς) που άφησαν πίσω τους οι δράστες, για να μπορέσει να τα χρησιμοποιήσει στην ποινική ανάκριση. Οπόταν δεν αντιλαμβανόμαστε ποια ακριβώς ανάγκη έρχεται να καλύψει αυτή η πρόταση νόμου του ΔΗΣΥ. Το μόνο συμπέρασμα που μπορεί κάποιος να εξαξει είναι πως ο ΔΗΣΥ θέλει να διευρύνει τις εξουσίες της αστυνομίας να καταστέλλει διαμαρτυρίες, στα πρότυπα που ισχύουν σε χώρες όπου κυβερνά η ακροδεξιά, βλ. Ιταλία, ΗΠΑ, Ουγγαρία κ.α. Εξ ου και δεν μπήκε στον κόπο να θέσει ασφαλιστικές δικλείδες που να προστατεύουν τους πολίτες από αστυνομικές αυθαιρεσίες, τύπου να συλλαμβάνονται αυθαίρετα πολίτες σε ειρηνικές διαμαρτυρίες με πρόσχημα το ότι αρνήθηκαν να βγάλουν τη μάσκα τους ή να δηλώσουν τα στοιχεία τους. Ούτε καν εισηγείται να υπάρχει προϋπόθεση εύλογης υποψίας διάπραξης σοβαρού αδικήματος. Η υποψία για διάπραξη οποιουδήποτε αδικήματος, ακόμα και παραβίασης κανόνων οδικής κυκλοφορίας, μπορεί να οδηγήσει άτομο στη φυλακή για δύο χρόνια.

Η πρόταση νόμου αποτελεί προσπάθεια συρρίκνωσης του δημοκρατικού χώρου και όχι διασφάλισης οποιοδήποτε δικαιώματος. Αν ο ΔΗΣΥ κόπτεται για το δικαίωμα στην ειρηνική διαμαρτυρία, ας απαιτήσει τον τερματισμό της δίωξης των διαδηλωτών που συμμετείχαν στην πορεία των ΩΣ ΔΑΜΕ το 2021 και τη δίωξη των αστυνομικών που κτύπησαν την πορεία. Ακόμα και στην αντιπολίτευση, ο ΔΗΣΥ απέδειξε πως στηρίζει την αστυνομική αυθαιρεσία, αφού φρόντισε να υπονομεύσει την ΑΑΔΙΠΑ. Η σημερινή κυβέρνηση συνεχίζει την προσπάθεια ποινικοποίησης της διαμαρτυρίας, με πιο πρόσφατη την καταστολή ειρηνικής διαδήλωσης στη Λήδρας στις 19 Ιανουαρίου, με αφορμή τη δολοφονία του άνδρα από το Πακιστάν εντός της νεκρής ζώνης. Αν ο ΔΗΣΥ είχε τόση έννοια την προστασία της ειρηνικής διαμαρτυρίας, όφειλε να αρχίσει από την αστυνομία και όχι από την κάλυψη του προσώπου, που ουδέποτε αποτέλεσε πρόβλημα.

